

Solåsen og søstrene Holm

Tekst og foto: Lise Henriksen

Steinen på Solåsen.

Til Solåsen

Selv om Solåsen ikke avmerket på kartet, er stedet blitt en liten attraksjon de siste årene. Veldig mange er det i alle fall som tar turen hit og skriver seg inn i gjesteboka som ligger forvart i et plastskrin i en fjellsprekk. Slike steder har en egen dragning på folk som et turmål og rastested, et akkurat passe mål for en kveldstur sommerstid. Solåsen ligger rett øst for Småmyr, lengst sør på Korpåsen. Og Korpåsen, som hører til Skullerudåsen, er den stupbratte åsen som går rett opp fra Skullerudstua og den gamle Skullerudhavna.

Til Solåsen er det for øvrig greit å komme fra flere kanter, enten man velger Grønmo eller Skullerudstua som utgangspunkt. Da går man opp siste bratte biten sørfra – på et tydelig tråkk. Har man de to siste utgavene av Oppsal IF/Valstads Turkart over Østmarka fra 2004 eller 2010, så er Korpås-Olsens bosted avmerket. Med dette som utgangspunkt ligger Solåsen under 200 meter i luftlinje lenger nord. For ukjente er det nok lurt å ha med seg kart.

Fjordutsikt

Tar man turen på gamle stier, fra Hullet og opp over vakre Skullerudmosen, kan man nå Solåsen nordfra. Fra sørvestsiden av kollen rett vest for Skullerudmosen, får vi endog fjordutsikt. Terrenget videre sørover fra denne kollen er meget spesielt, med koller og trange søkk, og dype sprekker i terrenget. Det er ikke lett å orientere seg her, med så mange tråkk på kryss og tvers, men vi er altså ikke langt fra Solåsen.

Steinkløfta på Solåsen.

Søstrene Holm på Solåsen

Ingen husker lenger deres fornavn, men de var to søstre med etternavnet Holm, som tok Solåsen i besittelse, fra rundt 1920 til 1950-årene. I over tretti år hadde de sitt fristed og paradys på jord på et lite plata på denne bortgjemte fjellkollen på vestsiden av

Østmarka. Det var ganske sikkert søstrene Holm som døpte stedet «Solaasen», på en tid hvor det var mer åpent og solrikt her enn i dag.

Søstrene Holm drev til daglig egen systue i leiligheten sin i 2. etasje i Schweigaardsgate i Oslo. Tidlig hver søndag morgen tok de enten Enebakk-bussen fra Ankertorget til Se Op på Klemetsrud og gikk innover via Grønmo, eller Sværsvanns-bussen som gikk over både Skullerud og Klemetsrud. Enebakk-bussen startet sin rute fra Oslo ca. 1920, så dette var nok grunnen til at søstrene fant veien til Østmarka og la sin elsk på den lille, solfylte pletten inne på Skullerudåsen. Muligens tok de etter hvert også trikken til Sæter og buss videre til Skullerud, når de startet herfra. Den korteste veien til Solåsen gikk den gang, som nå, fra Skullerud og er rundt to km.

En bautastein med inskripsjonen «Solaasen 1920» står fremdeles her. Steinen ble funnet

Siste bratte stykket opp mot Solåsen.

Skullerudmosen fra nord mot sør.

på stedet og gjenreist av avdøde Kjell Sten-gaard for tolv år siden (rundt år 2000). Den ble nok opprinnelig satt opp av søstrenes yngre bror, Josef Holm. Dette forteller Rolf Berg, som tidligere har bodd på Godlia (ved Skøyenåsen) i mange år. Nå bor han i Trøndelag. Han er sønnen til en familie som bodde i Deichmannsgate, like ved Josef og kona Nelly i Oslo. Familiene hadde kjent hverandre fra langt tilbake, og Rolf kalte Josef og Nelly for onkel og tante.

Josef, som hadde vært mange år til sjøs, var også en ivrig turgåer. Han var en uvanlig dyktig finsnekker som hadde perfektjonert seg på å lage innredninger til båter i mahogni. Det var nok han som lagde inskripsjonen på bautasteinen med hammer og meisel, for-

teller Berg. Men han kan ikke erindre om steinen stod der da han var med til Solåsen som gutt før og under krigen, eller om den ble satt opp etter krigen.

Ferden gikk fra Se Op eller Skullerud

Fra Skullerud la de to søstrene i vei kl. 9 om morgenen, i side skjørt, med grå ryggsekker medbragt mat og gjerne litt nysilt melk som de kjøpte fra fjøset på gården, forteller Ole Opsahl, som vokste opp på Skullerud gård. Som regel bar de også med seg litt jord, planter og løker (bla. pinseliljer) til de mange små blomsterbedene som de anla på den magre fjellkollen. Eller de fikk hestekjørerne fra Skullerud til å ta med seg litt matjord innover. De fant nok også torvstrø fra hestelassene fra Skullerudmosen, hvor det ble

skåret torv på den tiden, fortsetter Opsahl. Denne hesteveien passerte på nedsiden av Solåsen, og vi ser fortsatt rester etter den.

Om de startet fra Se Op hvilestue ved Godheim, gikk veien over Grønmo gård, hvor de kjøpte med seg både jord og ved, og også litt mat. Fra Se Op er det ca. fire km på vei og sti til Solåsen. Også familien Berg tok bussen til Se Op, men yngstebroren var ikke særlig glad i å gå tur, så han og moren kom som regel ikke lenger enn til «pølsebua» på den gamle hvilestua, og måtte ta bussen hjem igjen.

Friluftsliv med bål og presenning

Rolf Berg var selv med sine foreldre til Solåsen mange ganger, første gang i 1938. Da overnattet familien Berg i telt, mens søstrene Holm lå i «Huken» som de selv hadde satt opp. Huken bestod av noen stokker og en presenning som de dro over om natta. Her fyrte de bål og lagde mat på primus. Det ble laget både middag og dessert, og søstrene satte også poteter her på kollen. De hadde både kjeler, panne, primus og overnattingsutstyr liggende på stedet. Rett som det var overnattet søstrene her, forteller Berg. De var jo sine egne arbeidsgivere og kunne ta seg fri innimellom. Som regel var de to damene på plass før familien Berg ankom.

Søstrene Holm var naturelskere. Berg forteller at de var veldig sporty og gikk lange turer. Selv om søstrene var sosiale og hadde mange kunder på systua, hadde han inntrykk av at de holdt Solåsen hemmelig. Han tror ikke det var andre folk her enn de to søstrene, broren Josef og kona, og familien Berg. Søstrene snakket heller ikke så mye med familien Opsahl på Skullerud.

De hadde alltid med seg noe hjem fra skogen; lyng, granbar, blomster og bær. For både søstrene og broren Josef plukket mye bær. Men damene var nøkterne, ikke noe jåleri der i gården. På ski gikk de imidlertid ikke, forteller Berg, så Solåsen ble ikke brukt om vinteren.

Naboer til Korpås-Olsen

Søstrene var nok her i kanskje nærmere ti år før Korpås-Olsen bosatte seg like ved som nærmeste nabo. Og i minst tyve år bodde Korpås-Olsen her samtidig med at søstrene brukte Solåsen. Skjønt noen særlig kontakt dem imellom var det nok ikke, tror Ole Opsahl. Korpås-Olsen var nemlig ganske folkesky, han ville helst ikke bli oppdaget. Olaf Olsen var hans egentlige navn – han var født omkring 1875 og levde antakelig til 1954 (ref. familien Opsahl).

Ole Opsahl husker godt både søstrene Holm og Korpås-Olsen fra sine guttedager. Ole forteller at han og noen kamerater stadig var oppe ved Solåsen og spionerte på damene.

På Solåsen med Historielaget i 2007, Arne Sunde foteller.

Da var de i 12-års-alderen, så det må ha vært rundt 1952-53. Guttene lekte i den trange, stupbratte bergkløfta på oversiden av Solåsen, hvor de hadde et tau som de svingte seg over med og klatret ned. Søstrene Holm brukte Solåsen til begynnelsen av 1960-tallet. Men på slutten hadde nok den eldste av dem takket av, for da dukket den yngste søsteren opp sammen med en ny dame, antakelig en venninne, minnes Opsahl.

Solåsen gjenoppdages

Etter at Solåsen ble «gjenoppdaget» av blant annet Per Listerud fra Nordstrand, har det vært flere folk som stadig tar turen innover og holder stedet ved like. Listerud har satt opp presenning på «Huken». Jorunn Birgitte Sjøberg fra Rognerud ved Bryn, som kaller

seg «Jobi» i gjesteboka, er mye her og passer på plantene. Hun kom hit første gang i januar 2005.

Blomsterflor i tretten bed

Ikke mindre enn tretten blomsterbed finnes på Solåsen. Igjen er stedet blitt en frodig oase – med en egen «Hagebok», som ble lagt ut første gang i mai 2005. Her kan man skrive selv eller lese hva de faste «blomsterpassernes» flittig nedtegner om vekstenes gang fra vår til høst.

På Solåsen vokser mange forskjellige blomster og vekster; fra den vakre blå gravmyrten (Vinca) til gressløk og rabarbra. Da vi var her 17. september 2010, fant vi prestekrager, bitter bergknapp, liljekonvall, syrin og smør-

Jorunn Brigitte Sjøberg, Jobi steller plantene på Solåsen.

bukk (*Sedum telephium*). Smørbukk er en såkalt sukkulent, dvs. en tørketålende plante, som lagrer væske i sine kjøttfulle blader. Vi finner den flere steder i Østmarka, som sør på Tonekollen. Litt senere på høsten kan vi nyte de vakre høstfargene på Solkollen. Men om vi starter med hageboken fra vårparten, 2. påskedag, som var 5. april 2010, var det fortsatt masse snø her.

Den 7. mai samme år blomstret scillaen med sin intense blåfarge, og rabarbraen stakk hodet opp. I slutten av mai var det fullt flor av pinseliljer, tulipaner, vårfloks, begonia og liljekonvall, foruten syrinbusken som søstrene i sin tid plantet sammen med rabarbraen. Og utover i juni kunne vi beundre takløk i blomst, prestekrager og nyperoser. I juli blomstret rynkerosen (*Rosa rugosa*).

Takløken (*Sempervivum tectorum*) er for øvrig en vakker skapning som danner tepper av bladrosetter på tørr, næringsfattig jord, med rosenrøde, stjerneformete blomster. Den er hardfør og ble tidligere brukt på tak som «brannslukker» da bladene, i likhet med smørbukk og rosenrot, inneholder mye vann.

Året 2012 kom våren svært tidlig til Østmarka, og Solåsen lå snøbar og innbydende i påskesøla. Og nå står forsommeren for tur, og byr oss på en fredelig stund på Solåsens spirende knauser.

Informanter er hovedsakelig Rolf Berg og Ole Opsahl.

Artikkelen er et utdrag fra boka «Østmarka på tur», som undertegnede holder på å skrive.

